

קיא:

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

תורה אור

מסורת הש"ס

1 לא תעשק שכיר עני ואביון מאחריך וכו' כי האמר אשך בארצך כשעריך: דברים כד יד

2 ביום תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואילו הוא נשוא את נפשו ולא יקרא עליו אל יי ויהיה כן חסד: דברים כד טו

3 לא תעשק את רעך ולא תגול לא תלין פעלת שכיר אתך ער בקר: ויקרא טו יג

מאחריך פרט לאחרי. מימה אמאי אילטרין מאחין למעוטי עכו"ם מנר מושב נפקא דדוקא גר מושב ולא עכו"ם ועוד מימה אמאי אילטרין למיכתב גר דקק מנר מושב נפקא דכ"ש גר דקק הוה מוקמינן בשעריך לגר דקק דבשעריך לא משמע אלא גר מושב שאוכל נבילות דומיא (דברים יד) דלגר אשר בשעריך תמננה ואלכה: **מגיד** זה גר צדק. מימה אמאי אילטרין למימר גר דקק דמאחין נפקא דגר דקק אחין לכ"ע לרבי יהודה ולרנן דפליגי בהבובל (ב"ק דף פז. ו) וס"ל גבי אין לענדים נושא דיש לו אחיה ואחין הוא וס"ל דמאחין הכא דכתיב מאחין דמשמע ממוכר שגאחין כדדרשינן ב"ק ודף פח. מקרב אחין אי נמי מאחין ולא כל אחין כדדרשינן קדושין (דף מד:) מן העוף ולא כל העוף והוה ממעטינן גר אי לאו דכתיב גרן אבל בלחיה נשך (לעיל דף עא.) גבי רבית דדרש גר זה גר דקק קשיא לר"י אמאי אילטרין פשיטא דמה לי ישראל מה לי גר דקק וכי בכל המזות אין גר דקק בכלל ישראל וכן קשה דומינן כתיב לאורח ולגר וימנין דלא כתיב ומ"ש:

בל שבארצך. ולא מוקמינן ליה למעוטי חולה לארץ דמזות הגוף היא ואינה תליה בלרין:

ורבי יוסי ברבי יהודה א"י יתף שכיר שכיר. ובפ"ק קדושין (דף טז:) דלא משכת תנא דלא יתף שכיר שכיר היינו דוקא גבי עבד עברי משום דסבר דההוא דהכא לא מופנה והאי מופנה: **ואי** אשמעינן גר בשום דלא שר. לא הוה לרין להאי לריכותא דלי לא כתיב אלא חד אפילו לא תגול הוה מוקמינן לה בשעק דמשמע גיה קרא דלמנר בלחיה נשך (לעיל פא. ו) וס"ל דע"כ (לעיל פא.) השהא דכתיב תרוייהו מוקמינן לה כגול עובד כוכבים כלאו אינו עינין אלא משום דמשכת לריכותא אפי' מיעניה כסדיא מגול לא הוה שמעינן עשק"ט:

ורבי יוסי בר' יהודה האי א"א תלין אחד מאי עביד ליה. מימה דנכמון דנרייתא דריש מנייה כמה דרשות ומלמתי כתיב כמזומה כחוס' רבינו אלחנן דהכא משכיר קנעי מאי עביד ליה דהוה ליה למיכתב לא תלין פעולתו אתך:

לבצור אשכול אחד. היינו שכיר שעות נראה לר"י דאילטרין למיכתב משום דשכיר משמע שכיר יוס או חזי יוס שאין נבילות להשכיר פועלים אלא ליוס או לחזי יוס אבל לכל דהו לא אי נמי אילטרין לאשמעינן דאפילו שכיר לבצור אשכול אחד ואכלו אפילו הכי עובר עליו:

חזר

אשמעינן עושקו משום דלא אתא לידיה אבל גזלו דאתא לידיה אימא לא צריכא ורבי יוסי ברבי יהודה האי לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר מאי עביד ליה מביעיא ליה לכדרב אסי דאמר רב אסי אפילו לא שכרו אלא לבצור לו אשכול אחד של ענבים עובר משום כל תלין ואידך מואליו הוא נושא את נפשו נפקא דבר המוסר נפשו עליו ואידך

לא תעשק שכיר עני ואביון מאחריך: פרט לאחרי. עובד כוכבים: זה גר אוכל נבילות. דכתיב ביה שעריך (דברים יד) לגר אשר בשעריך תמננה ואלכה: וכוונן. על שכר ישראל ועל שכר צהמה וכלים וגר וגר מושב: עובר בכל השמות הללו. בין הכתובים

מאחריך פרט לאחריים גרן זה גר צדק בשעריך זה אוכל נבילות אין לי אלא שכר אדם מנין לרבות בהמה וכלים ת"ל בארצך כל שבארצך וכוונן עוברים בכל השמות הללו מכאן אמרו אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ויש בהן משום בל תלין פעולת שכיר רבי יוסי ברבי יהודה אומר גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין בהמה וכלים אין בהן אלא משום יבל תעשק כלבד מני אי תנא קמא דמאחך קשיא גר תושב אי רבי יוסי קשיא בהמה וכלים אמר רבא האי תנא תנא דבי ר' ישמעאל הוא רתנא דבי ר' ישמעאל אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין גר תושב יש בו משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום בל תלין מ"ט דת"ק דמאחך גמר שכיר שכיר ורבי יוסי ברבי יהודה לא גמר שכיר שכיר נהי דלא גמר שכיר שכיר בהמה וכלים משום ביומו תתן שכרו נמי גירוייב תני רבי חנניא אמר קרא ואלא תבא עליו השמש כי עני הוא מי שהן באין לידי ועשירות יצאו בהמה וכלים שאינן באין לידי עשירות ועשירות ות"ק האי כי עני הוא מאי עביד ליה ההוא מיבעי להקדים עני לעשיר ורבי יוסי ברבי יהודה ההוא ימלא תעשק שכיר עני ואביון נפקא ות"ק חד להקדים שכיר לעשיר וחד להקדים עני לאביון וצריכא דאי אשמעינן אביון משום דלא כסוף למתבעיה אבל עשיר דכסוף למתבעיה אימא לא ואי אשמעינן עשיר משום דלא צריך ליה אבל אביון דצריך ליה אימא לא צריכא ותנא דידן מה נפשך אי יליף שכיר שכיר אפילו גר תושב נמי אי לא יליף שכיר שכיר בהמה וכלים מנא ליה לעולם לא יליף שכיר שכיר ושאיני התם דאמר קרא ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר כל שפעולתו אתך אי הכי אפילו גר תושב נמי אמר קרא רעך רעך ולא גר תושב אי הכי אפילו בהמה וכלים נמי הא כתיב אתך מה ראית לרבות בהמה וכלים ולהוציא גר תושב מסחברא בהמה וכלים הוה ליה לרבות שכן ישנן בכלל ממון רעך גר תושב אינו בכלל ממון רעך ות"ק דמאחך ליה האי רעך מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה לברתניא רעך ולא עמלקי עמלקי מאחך נפקא חד למשרא עושקו וחד למשרא גזלו וצריכי דאי אשמעינן גזלו משום דלא שרר ביה אבל עושקו דמרת גביה אימא לא ואי

כאן ובין האמורים תורת כהנים דיליף גזירה שיה לאחיותיהו הכא דלקמן: ויש בהם משום כל תלין. האמור תורת כהנים והוא הדין ללא תעשוק ולא תגזול דכתיב גביה. ומיהו של שכיר יוס למהי בשכיר לילה: ר' יוסי בר' יהודה וכו'. לקמן מפרש לה: אין בהם אלא משום לא תעשק שכיר וגו'. דכתיב ביה בלחיה נשך וכלים בהמה וכלים אכל ביומו תתן שכרו אפי"ג דסמך ליה לא ולקמן מפרש טעמא: קשיא גר פושב. דמתינתין מן אין זו משום כל תלין האמור תורת כהנים ובגרייתא קמי' כולן עובדים בכל השמות הללו: קשיא בהמה וכלים. דקמי' מתני' יש בהם משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין ור' יוסי בר' יהודה סבר אין בהן אלא משום לא תעשוק דמשנה מורה ואפילו משום ביומו וגו' דסמך ליה לא: גר פושב יש בו משום ביומו תתן שכרו. וכל עקן משום לא תעשוק שכיר דגביה כתיב בשעריך: ואין זו משום לא תלין. דתורת כהנים וכן משום לא תעשוק ולא תגזול דמ"ב. והאי דנקט האי משום דמפרשי בהו שכיר יוס ושכיר לילה וה"ק יש זו משום ביומו תתן שכרו דמשמע גבי שכיר לילה ואין זו משום שכיר יוס: גמר שכיר שכיר. כתיב הכא לא תעשוק שכיר וכתיב בשכיר יוס לא תלין פעולת שכיר מה כאן גר מושב בהמה וכלים אימרגזא אף כתיב נמי גר מושב בהמה וכלים: לא גמר. הלכך דתורת כהנים לימנחו לא דבהמה וכלים ולא כגר מושב: משום דביומו תתן שכרו. לימייז דהך סמך ליה דנקרא לעיל כתיב מאחריך: להקדים עני לעשיר. נשכרו שני פועלין אחד עני ואחד עשיר ואין נידו לתן אלא לאחד מהן העני קודם: אביון. מעניה מעני ולשון אביון האובד ואינו משיג מה שנפשו מתאזהר לכל טוב. ואשמעינן קרא דעני קודם לאביון משום דעני כסוף למתבעיה אף על גב דלרין: אבל אביון. הורגל לנזוס ולא כסוף למתבעיה: ואי אשמעינן עשיר. דלקמיה עני משום דלא לרין ליה העשיר לשכר כמו העני: אבל אביון דלרין ליה. טפי מעני אימא דליקמיה לעני קמ"ל דעני קודם דלרין ליה וכסוף למתבעיה: וסנא דידן. וכן דבי רבי ישמעאל דלמרו תרוייהו בהמה וכלים אכולהו וגר תושב לית להו יסודת"כ אי גמיר ג"ש אפילו גר מושב נמי ליחייבה משום שכיר יוס: אסך. קרא יתירא הוא: שפעולתו אסך. ואפילו בהמה וכלים: רעך. בהנך דתורת כהנים כתיב לא תעשק את רעך: עשוק. שכר שכיר גזלו. גזילה ממש: ור' יוסי האי אסך מאי עביד ליה. דמרי' מנייה תנא דידן בהמה וכלים אף על גב דגזרה נפשו. כל ששיעבד עממו עליו: ואידך

(6) (מנייה דר"י.) (3) ס"א ות"ק דמאחך וכו' כי האמר אשך בארצך כשעריך: דברים כד יד

(7) רעך מאי עבדי כו' ועיין רש"י, א. ס"א: וכו' נטר, (ד) כ"א נוסף: וקסבר גזל גרי מותר, (ה) (לעיל כג.). (ו) (דברים דר.) (ז) (לעיל כג.). (ח) ו"א דת"ק, (ט) ועי' חס"פ לעיל פא. ד"ה לעטור.

זה לא גמיר: אלא לבצור אשכול אחד. כלומר שכיר שעות. מואליו הוא הוא נושא אס